

รายงานและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษารายละเอียดและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรจะแยกพิจารณารายงานและการวิจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ รายงาน และการวิจัยที่ว่าควงงานเขียนของนักเขียนร่วมสมัย และรายงานและการวิจัยที่ เกี่ยวกับการสอนภาษาไทย ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการศึกษา

รายงานและการวิจัยที่ว่าควงงานเขียนของนักเขียนร่วมสมัย

รายงานและการวิจัยที่ว่าควงงานเขียนของนักเขียนร่วมสมัย ที่เป็นงานวิจัย จริง ๆ นั้นมีอยู่น้อยมาก ส่วนมากเป็นบทความ หรือข้อเขียนแสดงความคิดเห็นของผู้ ทรงคุณวุฒิและผู้สนใจงานเขียนบทร้อยกรอง ซึ่งได้แสดงไว้ตามที่ต่าง ๆ หรือไม่ก็เป็น ข้อเขียนจากการสัมมนา ซึ่งรวบรวมได้ดังนี้

นัยนา สุทธิธรรม^๑ ได้วิเคราะห์ทัศนทัศน์ไทยร่วมสมัยในการสอนแต่งคำประพันธ์ ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยวิเคราะห์บทร้อยกรองของนักเขียน ๔ คน คือ อังคาร กัลยาณพงศ์ อุชเชณี นายผี และสุจิตต์ วงษ์เทศ ผลการวิจัยปรากฏว่านักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัยทั้ง ๔ คน ยังยึดหลักฉันทลักษณ์โบราณอยู่ แต่ได้พยายามดัดแปลงให้เป็นแบบฉบับของตน เช่น ไม่จำกัดคณะหรือสัมผัสเคร่งครัดนัก ในบางครั้งก็ได้นำเอาเพลงพื้นบ้าน หรือบทเพลงกล่อมเด็กมาผสมผสานกับแนวความคิดใหม่ ทางด้านการใช้คำนั้นพบว่า มีทั้งการใช้คำอ่อนหวาน เลือกสรรคำอย่างประณีต และการใช้คำรุนแรง แข็งกร้าว หรือคำไม่สุภาพ แนวเขียนส่วนใหญ่มีทั้งผู้แต่งในลักษณะ " ศิลปเพื่อศิลป์ " และในลักษณะ " ศิลปเพื่อชีวิต " ผู้วิเคราะห์ยังพบว่า แนวการเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัยเป็นการสะท้อนสภาพสังคมและการเมืองในแง่มุมต่าง ๆ ที่ลึกซึ้ง

^๑ นัยนา สุทธิธรรม, เรื่องเดิม.

ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้วิเคราะห์ได้เห็นว่า ใคศึกษาเฉพาะลักษณะทางฉันทลักษณ์เป็นสำคัญ
ไม่ได้เน้นที่จะศึกษาชีวประวัติตลอดจนอิทธิพลอื่น ๆ ที่มีต่องานเขียนบทร้อยกรองรวม-
สมัย จึงได้เสนอแนะไว้ว่าควรจะได้มีการศึกษาชีวิตและงานของนักเขียนบทร้อยกรอง
ร่วมสมัยสืบต่อไป

กุหลาบ มัลลิกะมาส^๒ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวรรณกรรมร้อยกรองในสมัย
ปัจจุบันสรุปได้ว่า ตั้งแต่ปลายสมัยรัชกาลที่ ๖ เป็นต้นมา ได้เริ่มเปลี่ยนแปลงในด้านแนว
ความคิดและรูปของวรรณกรรมร้อยกรอง^๓ คือร้อยกรองปัจจุบันมีขนาดสั้น แต่เป็นข้อคิด
หรือความคิดอันใดอันหนึ่งเป็นทำนองสื่อสารความคิดนั้นๆ ระหว่างผู้แต่งและผู้อ่าน โคลง
กลอนของครูเทพ (เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี) เรียกได้ว่าเริ่มลักษณะวรรณกรรม
ปัจจุบันอย่างแท้จริง ส่วนศิลปะแบบมัทนะศิลป์ในการแต่งร้อยกรองอันเป็นความนิยมดั้งเดิม
นั้น ถือว่ามีความสำคัญเป็นอันดับรองลงไปจากความคิด จึงเป็นกาพย์กลอนแตกความคิดมาก
กว่าที่จะเป็นกาพย์กลอนแห่งอารมณ์ ส่วนขนาดของร้อยกรองเริ่มสั้นลงกว่าเดิม การเล่า
เรื่องยาว ๆ หรือนิราศขนาดยาวมีน้อยมาก ลำนำภูกะคิงของอังคาร แม้จะเป็นเรื่องยาว
แต่ก็แยกเป็นบทสั้นๆ บทหนึ่งได้ความคิดตลอด จึงถือว่าเป็นตอนสั้น ๆ อยู่ในตัว^๔ ด้าน
ฉันทลักษณ์ และการวางรูปแบบนักเขียนรุ่นใหม่สนใจเรื่องกำหนดคณณะต่าง ๆ น้อยลงกว่าเรื่อง

^๒ กุหลาบ มัลลิกะมาส. วรรณกรรมไทย (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย-
รามคำแหง, ๒๕๑๘), หน้า ๒๐๕ - ๒๐๗.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐๕.

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐๖.

^๕ เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

ความคิด จึงอาจจะเขียนนิคแบบแผนไปบ้าง เช่นงานของ อังคาร กัลยาณพงศ์ หรือ การวางรูปแบบใหม่แปลกแขนงงานของจาง แซ่ตั้ง^๖ ในค่านเนื้อเรื่อง เนื้อเรื่องของร้อยกรองกวางขวางออก มีทั้งบทพรรณนา บทบรรยายความรู้สึกต่าง ๆ เรื่องเกี่ยวกับการเมือง สังคม สถานการณ์ปัจจุบัน พฤติกรรมของมนุษย์ และสิ่งแวดล้อมแท้จริงของมนุษย์มากกว่าเรื่องไถลตัวหรือในอุดมคติ^๗ ส่วนการไต่ถอยค่าและความถ้อยร้อยกรองปัจจุบันมีลักษณะกราวแกรงถึงขั้นการราวก็มี การใช้คำไม่สุภาพบางคำก็มีปรากฏบ่อยๆ ส่วนความคิดมีกรุนแรง วิพากษ์วิจารณ์อย่างมีอารมณ์ มุ่งให้สะเทือนใจคนสังจธรรมมากกว่าความไพเราะ^๘ นอกจากนี้ลักษณะการร้อยกรองจากต่างประเทศก็เป็นที่ยอมรับด้วย เช่นร้อยกรองไฮกุของญี่ปุ่น และกลอนเปลวหรือกลอนเปลวจากภาษาอังกฤษก็มีผู้นำมาแปลและแสดงกานิยมมากขึ้น

สิทธา พิณีภูวคด และประทีป วาทิกทินกร^๙ ได้กล่าวถึงร้อยกรองสมัยปัจจุบันสรุปได้ว่า ร้อยกรองเริ่มเปลี่ยนแปลงค่านความคิด ลักษณะการแต่ง และขนาดอย่างเห็นได้ชัด ประมาณหลังสมัยรัชกาลที่ ๖ เมื่อครูเทพเริ่มแต่งกลอนสั้น ๆ แสดงข้อคิด อาจเรียกได้ว่าเป็นการเริ่มต้นของบทร้อยกรองสมัยปัจจุบันอย่างแท้จริง แมร้อยกรองจะมีขนาดสั้นลง แต่ก็เน้นข้อคิดอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา ศิลปการแต่งอันเป็นความนิยมเดิมมีความสำคัญรองลงไปจากความคิด และความคิดได้ขยายวงกว้างขวางจากเดิมไปมาก มีทั้งบทพรรณนา บรรยายความรู้สึก บทวิจารณ์การเมือง สังคม สภาพการณ์ปัจจุบันและบทแสดงพฤติกรรมของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมอันแท้จริง ซึ่งเป็นเรื่องไถลตัว ทางค่าน

^๖ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

000609

^๗ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐๗

^๘ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

^๙ สิทธา พิณีภูวคด และ ประทีป วาทิกทินกร, ร้อยกรอง (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๖), หน้า ๔๑ - ๔๒.

ฉันทลักษณ์มีทั้งที่ เคร่งครัดและไม่เคร่งครัด แต่การแต่งแบบไม่เคร่งครัดฉันทลักษณ์เป็นที่
สนใจและนิยมของผู้แต่งรุ่นใหม่มาก นอกจากนี้ยังแสวงหารูปใหม่ๆ ที่แปลกออกไปจึง
เป็นการ เน้นความคิดและการไต่ถามมากกว่าที่จะ เน้นฉันทลักษณ์ ถ้อยคำที่ไฉนก็ไม่ค่อย
สุภาพ การแสดงความคิดก็มีรุนแรง วิชาการอย่างมีอารมณ์ นอกจากนี้ผู้แต่ง
ร้อยกรองปัจจุบันบางคนยังมีลักษณะที่กล่าวได้ว่าเป็นแบบฉบับของคนอีกด้วย"

กระแสร มาลาภรณ์^{๖๐} ได้กล่าวถึงวรรณกรรมไทยในสมัยปัจจุบัน สรุป
ได้ว่า มีนักเขียนไทยในปัจจุบันบางคนได้พยายามยึดคตินิยมอย่างตะวันตก แต่งบางคน
ก็กำลังแสวงหาตนเองอยู่ เป็นที่น่าสังเกตว่านักประพันธ์หรือกวีของไทย ~~ที่~~ ไม่เปลี่ยนแปลงจากเดิมมากมาย เช่นมีความคิดความอ่านมากขึ้นลึกซึ้งขึ้น รุกรานสังคมมากขึ้น
เช่น อังคาร กัลยาณพงศ์ สุจิตต์ วงษ์เทศ ชรรค์ชัย บุนปาน วิทยากร เชียงกูล
และ มตาเสฐียรพงศ์ ปุณณวิทย์ โย นอกจากนั้น กระแสร มาลาภรณ์ ยังได้กล่าว
ถึง " กวีนอกคอก "^{๖๑} ได้กล่าวถึงในลักษณะนิยามว่ามีลักษณะเด่นหลายอย่าง เช่น
ไม่สนใจประเพณีวรรณกรรมหรือบัญญัตินิยม มีอิสระในการเลือกใช้แบบคำประพันธ์ รวมทั้ง
ทั้งที่ตัวเองก็คิดขึ้นใหม่ และของเดิมที่มีอยู่ มักวิพากษ์วิจารณ์สังคม มีตั้งแต่วิจารณ์
อย่างสุภาพจนถึงวิจารณ์อย่างรุนแรง และมีกวีที่ ตัวคนมีฝีมือ กวีนอกคอกเหล่านี้
คือ อังคาร กัลยาณพงศ์ และผู้ที่เอยชื่อมาแล้ว

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{๖๐} กระแสร มาลาภรณ์, วรรณคดีเปรียบเทียบเบื้องต้น, (กรุงเทพฯ :
แผนกนิพนธ์โรงเรียนสตรีเนติศึกษา, ๒๕๑๖), หน้า ๒๗ - ๒๓.

^{๖๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๒, ๔๓.

เพ็ญแข วัจนสุนทร^{๑๒} ไกลลาวถึงวรรณกรรมของคนรุ่นใหม่ สรุปได้ว่า วรรณกรรมที่คนรุ่นใหม่เขียนขึ้นมา นั้น มักประสบความสำเร็จล้มเหลว สาเหตุที่สำคัญที่สุดคือ คนรุ่นใหม่คิดว่า วรรณกรรมที่ตนผลิตขึ้นมา นั้นบริสุทธิ์ แต่แท้จริงส่วนมากเป็นวรรณกรรมที่เต็มไปด้วยคาวโมหาคติ เป็นวรรณกรรมที่อ่อนแอทางศิลปะทางภาษา และหย่อนคุณค่าประการอื่นๆ และผู้เขียนบางคนมักจะข้องอยู่ในความหลงตน คิดว่าของตนดีที่สุด เป็นประโยชน์ต่อสังคมมากที่สุด แต่อย่างไรก็ตาม เพ็ญแข ไกลลาวสรุปในตอนท้ายว่า แมคนรุ่นใหม่กำลังแสวงหาคำตอบอันเป็นผลผลิตของสังคมที่สับสน ก็ควรที่จะให้อภัย และต้องพยายามทำความเข้าใจและแนะนำคนรุ่นใหม่บ้าง

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ^{๑๓} แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกวีนิพนธ์ในปัจจุบันนี้สรุปได้ว่า ร้อยกรองในปัจจุบันนี้มีแบบซึ่งไม่ต่างกับของเดิมเกิดขึ้น^{๑๔} อังคาร กัลยาณพงศ์ เป็นผู้ที่จะทำให้เกิดหัวเลี้ยวขึ้นในวงวรรณกรรมไทยได้คนหนึ่ง^{๑๕} บทกวีของอังคารมีข้อที่เปลี่ยนแปลงไปจากบทกวีเดิมของไทยข้อหนึ่งคือ เราให้ใช้สมองพร้อมกับเราอารมณ์อันประณีต^{๑๖} นำสิ่งเกตุวางงานของอังคารคล้ายกับงานของกวีตะวันตกไกล ๆ กับสงครามโลกครั้งที่ ๒ คือกตัญญูหรือหลังสักเล็กน้อย^{๑๗} แต่อังคารก็ยังคงรักษาลักษณะแบบไทย

^{๑๒} เพ็ญแข วัจนสุนทร, " การศึกษาวรรณกรรมปัจจุบันของคนรุ่นใหม่,"
บางแสน, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ (ก.ย., ๒๕๑๗), หน้า ๗๕ - ๘๐.

^{๑๓} ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, " หัวเลี้ยววรรณคดีไทย," วรรณไวทยาการ :
วรรณคดี, (พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔), หน้า ๕๕ - ๑๕๖.

^{๑๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๕.

^{๑๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๖.

^{๑๖} เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

^{๑๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๗.

ไว้ม่าง เช่น สัมผัสสระหรือสัมผัสสนอก^{๑๘} อังคาร คล้ายกับกวีตะวันตกตรงที่ใช้คำกระทบ
 อารมณ์ เนื้อหาก็ก่เกี่ยวกับสภาพสังคมที่ตนมีชีวิตอยู่ แสดงความแค้นเคืองคนบางกลุ่ม
 เปลี่ยนแปลงจากแนววีเคิมซึ่งมุ่งความรื่นรมย์ส่วนใหญ่^{๑๙} นอกจากนี้ ม.ล.บุญเหลือ
 เทพยสุวรรณ ยังกล่าวถึง จาง แซ่ตั้ง โดยอ้างคำนำจากงานของจาง ซึ่งได้แปลเป็น
 ภาษาอังกฤษ สรุปเป็นภาษาไทยไว้ว่า " ศิลปะการเขียนอักษรนั้นคือจิตรกรรมและกวีนิพนธ์
 ผนวกเข้าด้วยกันนั่นเอง จางเป็นจิตรกรรมและนักปรัชญาเป็นเวลานานแล้วจึงหันเข้า
 ทากวีนิพนธ์ "^{๒๐} และได้กล่าวเสริมเกี่ยวกับจางอีกว่า การใช้คำซ้ำ ๆ ของจางนั้นเป็น
 นวลและความจำเป็นที่จะให้เกิดความหมายเป็นชีวิต^{๒๑}

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ยังได้กล่าวถึงแนวโน้มของกวีนิพนธ์ไทย สรุปได้
 ว่ากวีนิพนธ์ในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปมาก และจะเปลี่ยนแปลงต่อไปอีก ทั้งนี้เพราะ
 ลักษณะฉันทศกเดิมมาเมื่ออายุชานพอสมควรแล้ว เช่นลักษณะโคลงโบราณบางอย่างได้สูญ
 หรือขาดความนิยมไปชั่วคราว เช่นโคลงห้า^{๒๒} เป็นต้น สำหรับเนื้อหาของกวีนิพนธ์เก่าๆ
 ถ้ายังมีความหมายแก่คนรุ่นหลังก็จะอยู่ในความนิยมต่อไป^{๒๓} ม.ล.บุญเหลือได้เห็นว่า
 กวีนิพนธ์ของจาง แซ่ตั้ง ซึ่งได้รับความสนใจในโลกตะวันตก และเรียกเป็นภาษาอังกฤษ
 ว่า "Concrete Poetry" น่าจะเรียกเป็นภาษาไทยว่า กวีนิพนธ์แบบรูปธรรม^{๒๔} ก็

๑๘ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.
 ๑๙ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.
 ๒๐ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓๑.
 ๒๑ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.
 ๒๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๖.
 ๒๓ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.
 ๒๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๘.

กวีนิพนธ์ที่มีเสียงและมีรูป^{๒๕} ซึ่งกวีนิพนธ์แบบนี้อาจจะเจริญเฟื่องฟูขึ้นได้ เมื่อความนิยม
เกา ๆ บางอย่างหมดไป

กระแสรู มาดยวกรร^{๒๖} โดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกวีนิพนธ์แบบรูปธรรม
โดยอ้างจาก น.ล.บุญเหลือ เพ็ญสุวรรธ จากหัวเลี้ยววรรณคดีไทยว่า " กวีนิพนธ์
แบบรูปธรรมเป็นกวีนิพนธ์ที่ไม่ดีว่า . . . ภาษาเป็นสิ่งไม่มีเนื้อที่ควมมีแต่ความหมาย ที่จริงนั้น
ภาษานอกจากจะมีเสียงแล้วยังมีรูป . . . ก็รูปที่เขียนลงบนหน้ากระดาษ หรือวัตถุใด
ก็ตามที่ไรเขียน จึงหันมานิยมเขียนรอยกรองที่มีรูปแบบที่ช่วยนัยนคำให้แลเห็นภาพและ
จากภาษานี้ได้เกิดความคิดไปตามแนวใดแนวหนึ่ง คำที่ผู้ประพันธ์จะคิดหรือที่ผู้อ่านจะ
ตีความ . . . "

ผู้เขียนโลกดาวเพิ่มเติมอีกว่ากวีนิพนธ์แบบรูปธรรมนั้นเกิดมานานแล้ว แต่หารู
จักกันในามนี้ไม่ อย่างในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ ก็มีกวีนิพนธ์แบบนี้ เช่น Donne แต่ง
กวีนิพนธ์แบบรูปธรรมแต่ยังไม่เกเรศคัก George Herbert โดแต่งกวีนิพนธ์แบบ
รูปธรรมกลายปิกนค Dylan Thomas แต่งกวีนิพนธ์จากน้อยพางคไปทามาก แล้วกลับ
จากมากไปหาน้อย ผู้เขียนยังโอดดาวถึงกวีนิพนธ์ไทยรูปแบบประเพ็ที่ว่ามีเคาเหมือนกวี
นิพนธ์แบบรูปธรรม เจน กลบท กลอักษร และกลแบบ และยังโอดสรุปว่ากวีนิพนธ์แบบ
รูปธรรมนี้ไ้ได้รับอิทธิพลจากกวีนิพนธ์ญี่ปุ่นชนิดที่เรียกว่าไฮกุ โดยเฉพาะในค่านการ
ประหยัคค่าและความกระชับของกวีนิพนธ์

^{๒๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๘.

^{๒๖} กระแสรู มาดยวกรร " กวีนิพนธ์แบบรูปธรรม," มวลดนฉบับทัศนะ,
ปีที่ ๔, ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๑๖), หน้า ๓๓ - ๔๐.

ชลธิรา กลัค้อย^{๒๗} ไคกลาวถึงนายผี และกวีนิพนธ์ของนายผี สรุปได้ว่า นายผีเป็นนักเขียนบทร้อยกรองที่มีอิทธิพลต่อนักเขียนบทร้อยกรองรุ่นหลัง เช่นทวีปวร อุชเชณี กวีการเมือง นายสาธ นายภูติ ระวี โคมพระจันทร์ เสกสรรค์ ประเสริฐกุล จีรนนท์ พิศรปริษา^{๒๘} ฯลฯ และไควิเคราะห์งานชิ้นสำคัญของนายผีคือเรื่อง " เราชนะแล้วแม่จ๋า " ผู้วิเคราะห์ไคกล่าวว่า " คำฉันทเรื่องเราชนะแล้วแม่จ๋า " ทั้งนี้เพราะเรื่องนี้ประกอบด้วยศัพท์ลวกกวีพิศนนท์ ในตอนที่ ๑ ที่ชื่อว่า " แม่ " จำนวน ๘๑ บท กาพย์ย้านี้ ๑๑ ในตอนที่ ๒ อันมีชื่อว่า " พี่ " จำนวน ๑๑๖ บท กาพย์ยั้ง ๑๖ ในตอนที่ ๓ อันมีชื่อว่า " ลูก " จำนวน ๑๕๕ บท และในตอนสุดท้ายมีชื่อว่า " และนี่ไกรหนอ " เป็นกาพย์ย้านี้จำนวน ๘ บท^{๒๙} ผู้เขียนไคสรุปกวีนิพนธ์ " เราชนะแล้วแม่จ๋า " ว่า นายผีเขียนงานชิ้นนี้โดยจงใจใช้ลีลาการแต่งวรรณคดีแบบ เดิม แคนำมาแต่งเป็นเนื้อหาใหม่โดยแหวกกรอบประเพณีโบราณอย่างสง่างามแผ่ เช่น สร้างสตรีให้มีลักษณะตรงข้ามกับความอ่อนช้อย^{๓๐} การใช้ถ้อยคำมีจังหวะอันปลุกเร้าหนักแน่น สง่างาม^{๓๑} นายผีกลั่นกรองเรื่องราว ความรู้สึก เหตุการณ์ ปัญหาควยวิธีทางศิลป์โบราณ แท้ ๆ ใช้ทั้งฉันทลักษณ์ คำ เสียง และตัวสะกดแบบโบราณ^{๓๒} และเมื่อพิจารณาจากท่วงทำนองลีลาการแต่ง " เราชนะแล้วแม่จ๋า " เป็นวรรณคดีรับใช้การเมืองแบบสังคมนิยม อย่างแน่นอน^{๓๓}

^{๒๗} ชลธิรา กลัค้อย, วรรณคดีของปวงชน. (พระนคร : ฝ่ายวิชาการองค์การบริหาร สโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗), หน้า ๑๑๕ - ๑๕๑.

^{๒๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๖.

^{๒๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓๑.

^{๓๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓๗.

^{๓๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๓.

^{๓๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๕.

^{๓๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๐.

นอกจาก " กวีนิพนธ์ของนายผี " ชลธิรา กัลล้อยู่ ใต้ศึกษา " วิวัฒนาการ ร้อยกรอง ของจิตร ภูมิศักดิ์ "๓๔ สรุปลัทธิ ผลงานทางคานร้อยกรองของ จิตร ภูมิศักดิ์ แบ่งออกได้เป็นสี่ช่วงคือ

ช่วงที่ ๑ ร้อยกรองที่แต่งแล้วเผยแพร่ระหว่างศึกษา ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ช่วงที่ ๒ ร้อยกรองที่แต่งแล้วเผยแพร่ในระยะที่เพิ่งสำเร็จการศึกษา (๑ ปีก่อนถูกจับ)

ช่วงที่ ๓ ร้อยกรองที่แต่งแล้ว (ในระยะแรก) ใช้เผยแพร่ในเรือนจำ

ช่วงที่ ๔ ร้อยกรองที่แต่งในเรือนจำ แล้วลักลอบส่งออกมาตีพิมพ์เผยแพร่ ในหน้าหนังสือพิมพ์ (๑ ปีก่อนได้รับการปลดปล่อย)

ร้อยกรองในช่วงที่ ๑ แบ่งเนื้อหาออกเป็น ๓ ประเภท คือ - เนื้อหาเกี่ยวกับ ศิลป ใช้นามปากกาว่า " ศรีนาคร " เนื้อหาเกี่ยวกับปรัชญา ใช้นามปากกา " ศรีนาคร " และเนื้อหาเกี่ยวกับนักศึกษา และเป้าหมายการศึกษา ใช้นามปากกาว่า " สมชาย ปรีชาเจริญ "

ร้อยกรองในช่วงที่ ๒ แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ ร้อยกรองที่ไป มีเนื้อหาเกี่ยวกับผู้หญิง ค่านิยมหรือความเชื่อค่านศาสนา และชวนา ร้อยกรองที่แปลมาจากภาษาต่างประเทศ และร้อยกรองเพลง

ร้อยกรองในช่วงที่ ๓ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภทคือ ร้อยกรองที่เป็นเนื้อเพลง ๑๑ เพลง และบทละคร ๑ เรื่อง

๓๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๔ - ๒๕๐.

ร้อยกรองในช่วงที่ ๔ ระยะเวลาจิตร ภูมิศักดิ์ ใช้นามแฝงว่า " กวี ศรีสยาม " และ " กวี การเมือง " งานในช่วงนี้ นับเป็นงานที่สมบูรณ์ด้วยปริมาณและคุณภาพ เนื้อหาของกวีนิพนธ์ในช่วงนี้แยกเป็น ๓ ประเด็นคือ สภาพสังคมและพฤติกรรมของชาวกรุงทั่วไป สภาพบ้านเมืองในแง่ของการปกครอง การเมือง นักการเมือง และเรื่องเกี่ยวกับบทบาทของหนังสือพิมพ์และนักหนังสือพิมพ์

ผู้เขียนยังได้สรุปวิวัฒนาการของจิตร ภูมิศักดิ์ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๓ - ๒๕๐๗ ไว้ดีกว่า คานรูปแบบใดนำเอาฉันทลักษณ์โบราณมาแต่ง โดยพัฒนาตามความถนัดของตนเอง และใช้ภาษาที่ง่ายต่อการเข้าใจ คำนี้นอกจากได้สะท้อนสภาพสังคมในช่วง ๑๐ ปี และเกิดขึ้นเพราะความขัดแย้งที่มีต่อสังคม

ชลธิรา กอคำอยู่^{๓๕} ยังได้กล่าวถึง " ร้อยกรองเพื่อมวลชน : กระจงเงาสะท้อนความรู้สึกนึกคิดของคนรุ่นใหม่ " อีกว่าจะแบ่งงานออกเป็น ๓ ช่วง คือ ช่วงแรก : เกรียงไกร เข้มแข็ง คึกคัก ช่วงที่สอง : ชมชื่นและปวดร้าว และช่วงที่สาม : เคียดแค้น

ในช่วงแรกผู้เขียนกล่าววาทคนรุ่นใหม่แต่งตามแนว " กวีการเมือง " หรือจิตร ภูมิศักดิ์ ร้อยกรองที่น่าสนใจในงานของ ศรีสัจจา, จาคูรันต น้อยอำ, เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, ระวี โคมพระจันทร์, จีรนันท์ พิศรปรีชา ฯลฯ

ในช่วงที่สองผู้เขียนกล่าวถึงงานของ มุขริน ไทชนนท์, วิฑูร คานบุญสุคติเรก สายศิริวิทย์ ฯลฯ และในช่วงนี้เป็นระยะที่หลังจากเกิดเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ เป็นระยะที่บ้านเมืองสับสนวุ่นวายด้วยปัญหาต่าง ๆ มากมาย

^{๓๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓๕ - ๒๔๒.

ในช่วงที่สาม ผู้เขียนกล่าวถึงงานร้อยกรองของ สันติชน ขรรณคา หรือ ขรรณรักษ์ สิริวินิตรกุล ฯลฯ ซึ่งแต่ละคนแต่งร้อยกรองแสดงความเกียดแค้นอย่างรุนแรง และในระยะที่เกินรุ่นใหม่เริ่มหมดสิ้นความเชื่อมั่นในระบบแล้ว

คุณัญจวน อินทรกำแหง^{๓๖} ได้กล่าวถึงแรงบันดาลใจของกวี สรุปได้ว่า นักเขียนหรือกวี เขียนนิยายหรือร้อยกรองออกมาจากแรงบันดาลใจ คือมีสิ่งมากระทบอารมณ์ความรู้สึกจนกระทั่งเกิดเป็นความคิด และมีพลังส่งความคิดออกมาให้ผู้อื่นรับรู้ หรือระบายความรู้สึกนั้นออกมา ความบันดาลใจของกวีมีหลายอย่าง เช่น ความงามของธรรมชาติ ความไม่พอใจสภาพสังคม เป็นต้น งานร้อยกรอง " สูงขึ้นไป " ของ ดุชเชนี และ " หุงข้าว " ของอังคาร กัลยาณพงศ์ ซึ่งให้เห็นอย่างชัดเจนว่ามีแรงบันดาลใจมาจากความงามจากธรรมชาติ ในขณะที่งานของจิตร ภูมิศักดิ์ ส่วนใหญ่มักจะให้รหัสและอารมณ์แก่ผู้อ่านในทางปลูกใจ ให้ฮึกเหิม เคียดพลาน พลอยแค้นและเจ็บใจ บางบทท้าวเหยียดตรงจุดไม่ออกคอม แสดงคารมคมกราว ไม่อวยอึง ไซ้คำ ขรรณคาให้ความรู้สึกบรรยายภาพชีวิตควยสำเนียงเย้ยหยัน สรุปแล้ว จิตร ภูมิศักดิ์ เขียนบทร้อยกรองเพื่อให้อาภาพความจริง ปลูกใจผู้อ่านตื่น เร่งใจผู้อ่านคิดพิจารณาถ้อยคำ อยู่เสมอ นั่นเอง

คุณัญจวน อินทรกำแหง ยังได้กล่าวถึงแนวโน้มของนักเขียนทุกยุคทุกสมัยว่า มักจะขึ้นอยู่กับ สภาวะความเป็นไปของสังคม นายทุนหรือสำนักพิมพ์ และผู้อ่าน แต่อย่างไรก็ตามงานเขียนจะอยู่ในความนิยมของผู้อ่านทุกยุคทุกสมัยได้ ก็ครั้งที่พิสูจน์ให้เห็นว่ามีความสุจริตใจในการเขียน และเขียนเรื่องควยความจริง ^{๓๗}

^{๓๖} ัญจวน อินทรกำแหง, วรรณกรรมวิจารณ์ตอนที่ ๑, (กรุงเทพฯ : ดวงกมล, ๒๕๑๘), หน้า ๑๒๒ - ๑๒๕.

^{๓๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓๑ - ๑๓๕.

ลีทธา พิณีภูวคัล และคณะ ได้กล่าวถึงงานเขียนร้อยกรองในปัจจุบันนี้ว่ามีทั้งแบบเคร่งและไม่เคร่งฉันทลักษณ์ แต่แบบไม่เคร่งฉันทลักษณ์เป็นที่สนใจกันอย่างกว้างขวาง กวีที่ได้รับการกล่าวขวัญมากที่สุดคนหนึ่ง ก็คือ อังคาร กัลยาณพงศ์ ทั้งนี้เพราะ อังคารไม่ยึดถือฉันทลักษณ์เก่า ๆ มาเป็นเครื่องผูกมัด ส่วนขนาดของร้อยกรองก็สั้นลง และแสดงความกึกในบทหนึ่ง ๆ เพียงเรื่องเดียว มักจะมีความยาวประมาณ ๖ - ๑๒ บทเท่านั้น ซึ่งเหมือนกับกาพย์กลอนสั้น ๆ ของทางตะวันตก ที่เรียกว่าลิริค (Lyric) ในแง่ความคิดร้อยกรองสมัยใหม่ขยายแนวคิดออกไปอย่างกว้างขวาง และพยายามแสวงหารูปแบบและเนื้อหาใหม่ ทั้งยังเริ่มสนใจวีถำชาติมากขึ้น ทำให้ร้อยกรองไทยมีลักษณะเป็นสากล และนอกจากนี้ผู้แต่งบทร้อยกรองในปัจจุบันบางคน ได้พยายามแสดงออกซึ่งลักษณะเฉพาะของตนเองอีกด้วย

สุชาติ สวัสดิ์ศรี ได้กล่าวถึงความตื่นตัวทางวรรณกรรมของคนรุ่นใหม่สรุปได้ว่า ในทางกวีนิพนธ์ อังคาร กัลยาณพงศ์ เป็นตัวแทนเก่าของความงามใหม่ที่กล้าใช้สิ่งที่วรรณกรรมรุ่นเก่ากล่าวหาว่าฉันทลักษณ์ หรือไม่ใช้กวีนิพนธ์ และกล่าวว่าแม้ความงามของกวีนิพนธ์ของอังคารจะไม่ใช่จริงทางโลกมากนัก แต่ก็ถือว่าเขาเป็นผู้กล้าหาญคนแรกที่ท้าทายกฎเกณฑ์ทางฉันทลักษณ์^{๕๐}

ลีทธา พิณีภูวคัล และคณะ, ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย, (นครหลวง: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่นกรมการปกครอง, ๒๕๐๖), หน้า ๘๓ - ๘๖.

สุชาติ สวัสดิ์ศรี, "แนวคิดนักเขียนวรรณกรรมไทย ๒๕๐๕ - ๒๕๕๕ ปัจจุบัน", วรรณกรรมไทยปัจจุบัน, (เชียงใหม่: วิทยาลัยการพิมพ์, ๒๕๐๗), หน้า ๒๗ - ๕๕.

^{๕๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๓.

ความนิยมเพราะยากทั้งตอนเขียนและตอนอ่าน ข้อเด่นของร้อยกรองสมัยใหม่คือการเสนอเนื้อหากว้างขวางออกไปจากในรั้วในวัง หิบบเอาความรู้ลึกของสามัญชน ชาวไร่ ชาวนา และกรรมกร ผู้ใช้แรงงานมากลาวถึงมากยิ่งขึ้น

ม.ล.บุญเหลือ เพ็ญสุวรรณ^{๕๕} ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกวีนิพนธ์ยุคใหม่สรุปได้ว่า ในช่วง ๑๕ ปีที่ผ่านมาผู้แต่งร้อยกรองของไทยเปลี่ยนแปลงความนิยมไปได้หลายทาง ที่แต่งเป็นนิยายไม่ค่อยพบเห็น จะมีก็แต่บทละครเท่านั้น แต่ก็ไม่ถึงขั้นดีเท่าที่ควร แต่อย่างไรก็ตามงานกวีนิพนธ์ที่สื่อก็คืองานของอังคาร กัลยาณพงศ์^{๕๖}

ม.ล.บุญเหลือ เพ็ญสุวรรณ ได้กล่าวถึงบทวิจารณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ ๒ ท่าน ซึ่งกล่าววิจารณ์งานของอังคาร มาประกอบ โดยท่านแรกกล่าวว่า " อังคาร กัลยาณพงศ์ ควรได้รับเกียรติในฐานะเป็นกวีร่วมสมัย ซึ่งมีความหมายสำคัญต่อวงวรรณกรรมไทยปัจจุบัน เพราะงานทุกชิ้นของอังคาร สะท้อนให้เห็นความเจิดจ้าของวิญญาณกวีที่ผูกพันหลงไปกับธรรมชาติ มองและเห็นทุกสิ่งในทุกซอกทุกมุมอย่างประณีต ละเอียดละออด้วยตากาย ตาใจ..."^{๕๗} บทวิจารณ์ของอีกท่านหนึ่ง ซึ่งวิจารณ์งานของอังคาร กัลยาณพงศ์ เป็นส่วนรวมว่า " อังคาร มีความเป็นต้นคิด และมีความริเริ่มใหม่ ๆ ซึ่งแสดงออกในบทกวีนิพนธ์ของเขาโดยไม่ซ้ำแบบใคร จะเห็นได้จากการเลือกรูปแบบของคำประพันธ์ตามที่เขาพอใจให้เหมาะกับเรื่องที่เขียน และการกล่าวถึงความคิดในแง่ที่ไม่มีใครคิดมาก่อน เขามีใจจำใจอยู่กับกรอบฉันทลักษณ์ ตามแบบโบราณมากนัก แต่ได้ใช้แบบที่เขาสร้างขึ้นเอง จากการศึกษางานของเก่ามาจนซึมซาบ บทกวีของเขาจึงให้ความรู้ลึกใหม่ ๆ

^{๕๕} ม.ล.บุญเหลือ เพ็ญสุวรรณ, วิเคราะห์สรรพนาคติไทย, (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๖), หน้า ๑๗๑ - ๑๘๓.

^{๕๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๑.

^{๕๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๒.

แบบไทย ๆ แต่ก็เข้ากับลักษณะและความกึกของสากลได้ ในหลายแง่มุม แม้เขาจะแหวกแนวเกินไป แต่เขาก็ยังมีความเคารวักวโรบายอยู่ ดังจะเห็นได้จากบทไหว้ครู ในหนังสือกวีนิพนธ์เล่มแรก (พ.ศ. ๒๕๐๓) " ๔๘

นอกจากนี้บทวิจารณ์ของท่านทั้งสอง ที่ ม.ล. บุญเหลือ นำมากล่าวยังได้แยกแยะกล่าวถึงงานของอังคารในแง่ของความเข้มข้นของบทกวี ศิลปะการใช้ถ้อยคำ จินตนาการของกวี และแง่คิดเชิงปรัชญาไว้อย่างละเอียดอีกด้วย ๔๙

เสถียร จันทิมาธร^{๕๐} ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานของอังคาร สรุปไปว่างานของอังคาร มีเนื้อหาอยู่ในท่วงทำนองโรแมนติก แต่ความสามารถของอังคารทำให้งานของอังคาร เหนือกวีนิพนธ์อื่น ๆ และงานของอังคารมีอิทธิพลต่อกวีรุ่นใหม่ โดยเฉพาะ เสฐียรพงษ์ ปภังกรธร วิโรจน์ ศรีสุโร และ สุจิตต์ วงษ์เทศ เสถียร จันทิมาธรรยังได้กล่าวถึง จาง แซ่ตั้งด้วยว่า จากผลงานของอังคารทำให้มีการเคลื่อนไหวให้มีการปลดแอกฉันทลักษณ์ และจางก็ได้เป็นผู้หนึ่งที่ได้อธิบายผลงานแบบอิสระของเขา นอกจากนี้เสถียร ยังได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของร้อยกรองที่ดำเนินมา จนเป็นร้อยกรองสมัยใหม่ในปัจจุบันนี้ว่า ได้แสดงให้เห็นแนวความคิดใหญ่ ๓ แนวทางคือ แนวทางอนุรักษนิยม แนวทางเสรีนิยม และแนวทางที่ก้าวหน้า ๕๑

ชลธิรา กลัคคอยู่และคณะ^{๕๒} ได้วิเคราะห์ " ศิลปินประชาชนที่ปกร : ผู้ให้แสงสว่าง " สรุปได้ว่า ที่ปกรได้สะท้อนภาพชีวิตของประชาชนคือชาวนา กรรมกร

๔๘ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๓.

๔๙ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๑ - ๑๗๖.

๕๐ เสถียร จันทิมาธร, คนเขียนหนังสือ, (กรุงเทพฯ : ประพันธ์สาส์น, ๒๕๑๗), หน้า ๒๓๒ - ๒๓๓.

๕๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔๓ - ๒๔๗.

๕๒ ชลธิรา กลัคคอยู่และคณะ "ศิลปินของประชาชนที่ปกร : ผู้ให้แสงสว่าง," อักษรศาสตร์วิจารณ์, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มิ.ย., ๒๕๑๗), หน้า ๖ - ๓๐.

ผู้ใดความหวัง สตรี เขาวชน จากบทร้อยกรองของเขา นอกจากนี้ที่ปรียังได้แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งของสังคม โดยเฉพาะระหว่างชนชั้น การแสดงคุณค่าของประชาชนในการทำงาน และการแสดงให้เห็นโลกทรรศน์ทางมนุษยธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ในแต่ละเรื่องที่มีผู้วิเคราะห์กล่าวถึงใต้อาขมบทร้อยกรองประกอบไว้ทั้งสิ้น นอกเหนือไปจากที่กล่าวแล้วผู้วิเคราะห์ยังชี้ให้เห็นว่างานแต่ละอย่างที่มีปริทัศน์นามแฝงแตกต่างกันอย่างไร อีกทั้งยังได้เน้นถึงความเชื่อวชาตทางลัทธิศาสนาของทีปกร พร้อมด้วยประวัติชีวิตค่อนข้างละเอียดตั้งแต่สภาพครอบครัว การศึกษา การทำงาน การถูกคุมขัง การเข้าป่า บุคลิกลักษณะนิสัยประจำตัว และงานเขียนด้านวิชาการอักษรศาสตร์

จินดา ควงจินดา^{๕๓} ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับจิตร ภูมิศักดิ์ สรุปได้ว่าจิตรเป็นผู้มีความรอบรู้ทางภาษาอย่างสูง และเห็นว่าจิตรจะต้องมีครู การพิจารณางานของจิตรจึงน่าจะพิจารณางานของเทียนวรรณ และ ส.ธรรมยศ ประกอบด้วย^{๕๔} นอกจากนี้จินดา ควงจินดา ยังแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมอีกว่า ผู้ชี้นำแนวความคิดใหม่ให้แก่จิตร คือนายผี บทกวีที่มีอิทธิพลต่อจิตรมาก ก็คือบทที่เกี่ยวกับความแห้งแล้งในอิสาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นลำน้าของมารชฎพาน และไอหุยไคอย่างคี่ นอกจากนายผี อุษเชนีผู้รจนา " ไคโคงสะพาน " ก็มีสวนอยู่ไม่น้อยในฐานะที่เป็นกวี และเป็นอาจารย์สอนภาษาฝรั่งเศสให้แก่จิตรเมื่อปี ๓ ^{๕๕}

กระแสร มาลยาภรณ์^{๕๖} กล่าวถึง อังคาร เปรียบเทียบกับ Baudelaire กวีชาวฝรั่งเศสว่ามีความคล้ายคลึงกัน แต่มีโซ่เลี่ยนแบบซึ่งกันและกัน ฉันทลักษณ์ของอังคารมีลักษณะแปลก เพราะพิจารณาไคหลายแง่ คือ อาจจะเป็นกาพย์ กลอนก็ได้

^{๕๓} จินดา ควงจินดา, " ปฏิกริยาจิตร ภูมิศักดิ์, " สังคมศาสตร์ปริทัศน์, ปีที่ ๑๓, ฉบับที่ ๑ (ม.ก.-ม.ค., ๒๕๑๘), หน้า ๑๔๔ - ๑๕๒.

^{๕๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๗.

^{๕๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๘.

^{๕๖} กระแสร มาลยาภรณ์, วรรณคดีวิจักษ์และวิจารณ์ (พระนคร : วิชาติการพิมพ์, ๒๕๑๒), หน้า ๑๓๘ - ๑๕๒.

แต่ก็เป็นได้ไม่แน่นอนนัก เพราะกลอนก็มีไร การยกก็ไม่เชิง อังคารมีแบบฉบับหลักตาม
แบบของเขา แต่ไม่ทิ้งแบบโบราณ อังคารใช้คำหยาบในบางตอน อาจจะเป็นเพราะโกรธ
สังคม ส่วน Baudelaire มีชีวิตอยู่ก่อนอังการราว ๑๐๐ ปี บทกลอนของเขา
รำพึงถึงความทุกข์ยาก ความสกปรกโสโครก ความชั่วของคน ซึ่งเขาได้พบเห็นมามาก
ผู้เขียนโคลลาวเนนา อังการกับ Baudelaire มีความเหมือนกันที่มีความรู้สึก
หมั่นจดจำตายอยาก กวีทั้งสองล้วนพบเห็นสิ่งที่น่ารังเกียจในสังคมมาแล้วทั้งสิ้น ส่วนที่ต่าง
กัน คือ อังการเป็นนักจิตรกรรม และวรรณกรรม แต่ Baudelaire เป็นแต่นักวรรณคดี

ประสิทธิ์ กาพย์กลอน^{๕๗} โคลลาวถึงท่วงทำนองของกวีสรุปได้ว่า ท่วงทำนอง
เขียนของกวีคนต่าง ๆ อาจจะเป็นแบบใดแบบหนึ่งในหลาย ๆ แบบ เช่น อังการ กัลยาณพงศ์
มีท่วงทำนองเขียนที่ไม่เกรงกรัดในฉันทลักษณ์ ใช้ถ้อยคำกระทัดรัดทั้งก่อนข้างรุนแรง อัง
แล้วเกิดความขดง มีอารมณ์สะเทือนใจรุนแรง ส่วนเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์มีลีลากลอน
อ่อนช้อย เรียบเรียงภาษาควยด้อยคำที่มีเสียงเสนาะ อ่อนหวาน ละมุนละไม ให้อารมณ์
แกดูอ่านอย่างแผ่วเบา^{๕๘}

อวยพร มลิินทางกูร^{๕๙} ไก่วิเคราะห์ "แก้วเกล้าของกรวิก" โดยนำเอาพื้น
ฐานการวิเคราะห์ตามหลักจิตวิทยาเกี่ยวกับทฤษฎีการวิเคราะห์ความฝันของซิกมันด์ฟรอยด์
ซึ่งชี้ให้เห็นว่า วรรณคดีเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีขบวนการคล้ายคลึงกับความฝัน และปรากฏออกมา
เป็นระบบฉันทลักษณ์เช่นเดียวกับความฝัน จากผลการวิเคราะห์แก้วเกล้าของกรวิก

^{๕๗} ประสิทธิ์ กาพย์กลอน, ภาษากวี (พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๘),
หน้า ๒๔ - ๒๕.

^{๕๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕.

^{๕๙} อวยพร มลิินทางกูร, "แก้วเกล้าของกรวิก" วิวัฒนาการของวรรณกรรม-
ไทย, (กรุงเทพฯ : อักษรสยาม, ๒๕๑๗), หน้า ๑๘๓.

ผู้วิเคราะห์สรุปผลงาน การวิเคราะห์ที่วิภาษผลงานของกวีตามแนววิเคราะห์ความนัยนั้นทำให้เข้าใจงานที่วิเคราะห์มากขึ้น และการวิเคราะห์ครั้งนี้ก็เพื่อที่จะแสดงว่า " ผลงานของกวีนั้นแสดงออก ซึ่งลักษณะบางอย่างที่ซ่อนเร้น สิ่งนั้นอาจจะจะเป็นความจริงที่ต้องการบิกเบือนใจออกมาในรูปสัญลักษณ์ก็ได้ หรือเป็นการแสดงออกของจิตใต้สำนึกก็ได้เช่นกัน " ๖๐

ชลธิรา กลัคคอยู่^{๖๑} ไก่กล่าวถึงวรรณกรรมคำสอนของท่านพุทธทาส สรุปได้ดังนี้ ...งานเขียนของท่านพุทธทาสแบ่งเป็น ๔ หมวด คือหมวดที่เป็นข้อธรรมะโดยตรง หมวดที่เป็นธรรมะประยุกต์เพื่อประโยชน์ของปัจเจกบุคคล หมวดที่เป็นธรรมะประยุกต์เพื่อประโยชน์ของสังคม และหมวดที่เป็นบทร่ายกรอง ในหมวดข้อธรรมะโดยตรง ท่านพุทธทาสเน้นอนัตตาและเน้นไตรลักษณ์ ในหมวดธรรมที่ประยุกต์เพื่อประโยชน์ของปัจเจกบุคคล ท่านมุ่งเน้นว่าทุกคนสามารถปฏิบัติธรรมได้จนบรรลุเป้าหมาย โดยอาจบรรลุทันที หรือต้องเห็นธรรมหลาย ๆ ครั้ง ในหมวดธรรมประยุกต์ที่เป็นประโยชน์แก่สังคม ท่านมุ่งสอนให้เผยแผ่ธรรมะ ให้คนรับปฏิบัติ ส่วนในหมวดร่ายกรอง ผู้วิเคราะห์ได้เนื้องานร่ายกรองของท่านพุทธทาสมีเอกลักษณ์พอสมควร แต่บางส่วนได้รับอิทธิพลมาจากนิยายเขิน และถ้าเปรียบเทียบกับงานของท่านพุทธทาสกับของครูเทพ จะเห็นว่ามีทัศนคติที่แตกต่างกันมาก ครูเทพแสดงทัศนคติให้คนเปลี่ยนแปลงสังคมอยู่ตลอดเวลา แต่ร่ายกรองของท่านพุทธทาสไม่สนใจสังคมมากนัก แต่ยอมรับสังคมอยู่ในที่ ร่ายกรอง

๖๐ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘๓.

๖๑ ชลธิรา กลัคคอยู่ " วรรณกรรมคำสอนของท่านพุทธทาส " อักษรศาสตร์-พิจารณา, ปีที่ ๓, ฉบับที่ ๒ (ก.ค., ๒๕๑๔), หน้า ๕ -๑๘.

ของท่านพุทธทาสบางบทใช้สัญลักษณ์ ซึ่งน่าจะได้อิทธิพลจากนิยายเช่น ผู้เขียนได้แสดงความคิดเห็นต่อไปอีกว่า คำสอนของพุทธศาสนาอาจจะไม่เหมาะสม และไม่สามารถปรับใช้กับสังคมไทยได้ทั้งหมด เพราะบางข้อออกมคคจินเกินไป บางบทก็คิดกรอบล้าสมัย แต่โดยส่วนรวมงานของท่านพุทธทาสช่วยให้นักอ่านมีจิตใจสะอาด สว่าง และสว้ยขึ้น

ทวีป วรคิติก^{๒๒} ได้กล่าวถึงกวีกับการเมือง สรุปได้ว่า กวีนิพนธ์ของ ปาโปล เนรูก้า มหากวีแห่งอิตาลี เป็นกวีที่ต่อสู้เพื่อประชาชน งานของเขาประชาชนเข้าใจง่าย ส่วนกวีของไทยที่เด่นคือ เทียนวรรณ ท่านผู้นี้ได้ต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตย ประยูร จรรยาวัณห์ กวีสามัญชนของไทย เป็นคนหนึ่งที่ใช้ยนบทกวีประกอบการ์ตูนลงหนังสือพิมพ์รายวัน แม้จะแฝงอารมณ์ขัน แต่ก็ได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของประชาชนในยุคนั้นโดยใจจดใจจ่อกำบาย แจ่มชัดและแฝงซอคิดไวควย

พิชิต จงสถิตยัวัฒนา^{๒๓} ได้วิเคราะห์เพลงลูกทุ่งไทย สรุปได้ว่า เพลงลูกทุ่งไทย วิวัฒนาการสืบเนื่องมาจากเพลงชาวนานหรือเพลงพื้นบ้านในสมัยศักดินา แต่มาเริ่มก่อตัว เป็นรูปร่าง เมื่อหลังผลิตแบบทุนนิยม เริ่มพัฒนาตัวเอง และเป็นเพลงที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมตามแบบสมัยใหม่ นอกจากนี้ ท่วงนา ภูเขา ความแร้นแค้นจากการผลิต ความอยู่ยติธรรมที่ชาวนาไค้รับ ก็เป็นเครื่องกำหนดเนื้อหาสาระของเพลงลูกทุ่งเป็นส่วนมาก การเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้สามารถแยกแยะประเภทเพลงได้ เป็นเพลงที่สะท้อนการจากกันระหว่างหญิงและชาย เพลงที่สะท้อนชีวิตชนชั้นทำงาน ที่แสน

^{๒๒} ทวีป วรคิติก " กวีกับการเมือง " อักษรศาสตร์พิจารณ์, ปีที่ ๒, ฉบับที่ ๑ (มี.ย. , ๒๕๑๗), หน้า ๓๒ - ๓๘.

^{๒๓} พิชิต จงสถิตยัวัฒนา, " เสียงจากชนบท : วิเคราะห์เพลงลูกทุ่งไทย," สังคมศาสตร์ปริทัศน์, ปีที่ ๑๒, ฉบับที่ ๗. (ก.ค., ๒๕๑๗), หน้า ๕๑ - ๗๒.

แสนสาหัสในกรุง เมืองความแตกต่างระหว่างชนบทกับเมือง เพลงประเภทท้องถิ่นนิยม และเพลงประเภทเขย่าหนังกิ่งกามารมณ์หรือกึ่งสนุก แต่ลักษณะที่เด่นที่สุดของเพลงลูกทุ่ง มักจะพูดถึงคนงาน เช่น กรรมกร ชาวนา ช่างนา และแนววัฒนธรรมการละเล่นพื้นเมือง มีการใช้สัญลักษณ์ เช่น เสียงแคน เสียงพิณ คอกควาย ลำโพง

รายงานและการวิจัยเกี่ยวกับการสอนภาษาไทย

รูประพีร์ นาคทรพรพ^{๖๔} ได้เสนอการเขียนแบบสร้างสรรค์ สรุปได้ดังนี้.-
 สิ่งที่อยู่ในข่ายที่เรียกว่าการเขียนแบบสร้างสรรค์ มีทั้งประเภทร้อยแก้วและร้อยกรอง การสอนเขียนแบบสร้างสรรค์ จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญคือ ความคิด ความปรารถนา ที่จะเขียน ทักษะในการเขียน ประสบการณ์ ความรู้ ความจรรโลงใจและอารมณ์ และ รูปแบบของงานเขียน สำหรับในชั้นมัธยมศึกษาผู้เสนอการเขียนแบบสร้างสรรค์กล่าวว่า จะต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญ ๓ ประการคือ ครูผู้สอน นักเรียน และวิธีสอน ครูผู้สอน จะต้องรักการเขียน หมั่นฝึกฝนอยู่เสมอ เสาะหาความรู้ รู้จักเด็ก ส่งเสริมให้เด็กมี กำลังใจที่จะเขียนให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น ครูต้องมีใจเบิกบานเห็นความสวยงามของธรรมชาติ ครูต้องไม่ทอดทิ้งงาน และต้องคอยปรับปรุงตนเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ ส่วนในเรื่อง ของนักเรียน ครูจะต้องช่วยให้นักเรียนรักการเขียนโดยการที่ครูศึกษาว่า นักเรียน สนใจอะไร ก็ให้นักเรียนเริ่มต้นที่สิ่งนั้น หลังจากนั้นก็ให้เด็กหาถ้อยคำสำนวนแล้วให้เด็ก ใช้ความคิดของตนเอง ผลิตผลงานของตนออกมา และรู้จักแก้ไขตรวจทานความบกพร่อง ของตนเอง ครูต้องช่วยเผยแพร่ผลงานเขียนของเด็ก เพื่อให้เด็กเกิดความสนุกสนานและ

^{๖๔} รูประพีร์ นาคทรพรพ, เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง การเขียนแบบสร้างสรรค์ในการอบรมครูภาษาไทย ของโครงการ ค.ม.ภ. ณ เขตการศึกษา ๑ นครปฐม ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๑๘, ๔ หน้า.

ภูมิใจในผลงานของตน ในค่านิยมสอน ครูจะต้องจัดให้เด็กมีโอกาสใช้ประสาทสัมผัส เพื่อช่วยให้เกิดความคิดที่จะเขียน แล้วหัดเขียนโดยอาจจะเริ่มต้นด้วยการเขียนแบบ ตัวอย่างที่ดี ๆ หลังจากนั้น ก็ให้เด็กลองคิดออกแบบด้วยตนเอง โดยครูช่วยพยุงให้เด็ก คิดอย่างอิสระ รู้จักขยายทัศนะของตนให้กว้างขวางลึกซึ้ง และเมื่อครูเห็นว่าเด็กขาด ประสบการณ์ในเรื่องใดก็พยายามจัดให้เด็กมีประสบการณ์ตรงในเรื่องนั้น ๆ

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ฐะปะนีย์ นาครทรรพ ยังได้กล่าวถึง " การสอนภาษาไทยให้สนุก " ไว้ว่า นอกจากครูจะต้องมีใจรักและสนใจนักเรียนโดยสนทนาพาทีเกี่ยวกับวิชาภาษาไทย พยายามหาอุปกรณ์มาประกอบการเรียน โดยเฉพาะการเขียน และฝึกให้เด็กเป็นคนช่างสงสัย ช่างคนกว่า เก็บรวบรวมสิ่งที่น่าสนใจจากการพบเห็น เช่น ศัพท์ยาก ถ้อยคำสำนวนต่าง ๆ เพราะสิ่งเหล่านี้ล้วนแต่ช่วยส่งเสริมการเรียนได้อย่างดี^{๖๕}

เกหลง พานิช^{๖๖} ได้เสนอการสอนเขียนเรียงความ สรุปได้ดังนี้ การสอนเขียนควรให้นักเรียนเขียนเรื่องที่นักเรียนมีความรู้ เขียนเล่าเรื่องที่นักเรียนรู้สึกประทับใจ ครูจะต้องคำนึงอยู่เสมอว่านักเรียนในชั้นเดียวกัน ไม่จำเป็นต้องเขียนเรียงความเหมือนกัน หรือเป็นเรื่องเดียวกันทั้งชั้นเรียน ครูต้องส่งเสริมให้เด็กหาความรู้หลาย ๆ วิธี เช่นการอ่านหนังสือ ฟังบรรยาย ฟังปาฐกถา ฟังอภิปราย ฟังวิทยุ ฯลฯ และครูจะต้องให้นักเรียนเขียนหนังสือให้ถูกต้องตามความนิยม ครูต้องช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะเขียนอยู่เสมอ โดยทำบทเรียนที่น่าสนใจ กระตุ้นให้นักเรียนรู้จักคิดและรู้จักแสดงออก

^{๖๕} ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. " สอนภาษาไทยให้สนุก," จุลสารภาษาไทย เล่ม ๕ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๓), หน้า ๒๑ - ๒๖.

^{๖๖} เกหลง พานิช " จะสอนเรียงความอย่างไร," จุลสารภาษาไทย เล่มที่ ๖ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๔), หน้า ๔๓ - ๔๔.

เกหลง ฟานิช^{๒๓} ยังได้เสนอข้อคิดบางประการในการสอนแก้คำประพันธ์
สรุปได้ดังนี้ การเขียนที่คั้นจะต้องมีการรับเข้า คือมีการใคร่รู้ได้เห็น มีการฟัง การอ่าน
ขั้นแรกครูอาจจะเลือกคำกานท์ และคำประพันธ์ทั้งเก่าและใหม่ จากง่ายไปหายากที่
น่าสนใจมาให้นักเรียนรู้จักและสังเกต เช่นให้พิจารณา จังหวะ ความไพเราะ ความ
ยากง่าย การใส่คำ หลังจากนั้นให้นักเรียน สะสม โดยการจดจำ กันคว่า รวบรวม
คำคล้องจอง หรือคำที่มีความหมายคล้ายกัน หรือคำที่มีความหมายเหมือนกัน หรือถ้อยคำ
สำนวนที่มีความหมายแทนกันได้ เกี่ยวกับคำกานท์ที่นำมาให้นักเรียนรู้จัก ควรเลือกหาที่
น่าสนใจ น่าสนุก มีสาระแฝงอยู่ ให้นักเรียนช่วยกันสังเกตหาสาระและวิจารณ์ และถ้าครู
อ่านทำนองเสนาะได้ ก็ควรอ่านให้นักเรียนฟัง เมื่อนักเรียนได้ตัวอย่างที่น่าสนใจมาก
พอแล้ว ครูก็กระตุ้นให้นักเรียนแต่งโดยครูคอยวิจารณ์ และให้กำลังใจ ไม่ติจนไม่มีชิ้นดี
แต่จะต้องพยายามหาที่ชม และแนะแนวทางให้เด็กฝึกต่อไป ในการฝึกหัด ครูอาจจะ
เริ่มด้วยการหาคำมาเรียงเป็นคู่ ๆ หรือให้นักเรียนบอกลักษณะของเพื่อนร่วมชั้นโดยช่วย
กันแต่งเป็นกลอน หรือครูนำคำประพันธ์มาคัดคำออกปล่อยให้วางให้นักเรียนเติม หรือให้
นักเรียนคัดแปลงคำประพันธ์ เช่น คัดแปลงกลอนเป็นกาพย์ หรือคัดแปลงกาพย์เป็นโคลง
หรืออาจจะให้นักเรียนช่วยกันแต่งคำประพันธ์ เพื่อช่วยความจำวิชาอื่น ๆ เช่นวิชาภูมิศาสตร์
ศีลธรรม ฯลฯ หรือหัดให้แต่งคำประพันธ์แสดงข้อคิดเห็นก็ได้ ผู้เขียนได้สรุปในตอนท้าย
ว่า คำประพันธ์เป็นเรื่องของศิลปะ และความประณีต ละเอียดยิ่งนัก ครูจึงควรฝึกให้เด็ก
มีสิ่งเหล่านี้ควบคู่ไปด้วย

บุญนำ บุญเสรรฐ^{๒๔} ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกทักษะการเขียนในชั้น
มัธยมศึกษา สรุปได้ว่า การเขียนคำประพันธ์ในชั้นมัธยมศึกษาควรเป็นคำประพันธ์ชนิดง่าย ๆ

^{๒๓} เกหลง ฟานิช " ข้อคิดบางประการในการสอนแก้คำประพันธ์ " จุลสาร-
ภาษาไทย เล่มที่ ๔ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๑๓), หน้า ๑๑๖ - ๑๓๓.

^{๒๔} บุญนำ บุญเสรรฐ " การฝึกทักษะการเขียนในชั้นมัธยมศึกษา " จุลสาร-
ภาษาไทย ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, (พระนคร: กรุงเทพมหานคร, ๒๕๐๖),
หน้า ๑๐๕ - ๑๒๕.

เช่น คำขวัญ หรือ คติพจน์ ครูจะต้องเน้นให้เด็กรู้จักลักษณะคำประพันธ์ที่ตนจะต้องเขียน และเด็กจะต้องคิดหาคำที่เหมาะสมกับเรื่อง ครูต้องหาคำประพันธ์ที่ไพเราะและน่าสนใจ มาให้นักเรียนดูใบต้น นอกจากนี้การฝึกเขียนควรหาโอกาสต่าง ๆ ที่เหมาะสมควย และควรฝึกให้เด็กใช้จินตนาการของตัวเองให้มาก ครูต้องคอยแนะนำตรวจแก้ วิจารณ์งาน ร่วมกับเด็ก รับฟังความคิดเห็นของเด็กด้วยความเต็มใจ

สุนีย์ สุนทรุเคราะห์^{๒๕} ได้กล่าวถึงประเด็นที่ควรนำมาพิจารณาในการสอน การใช้ ภาษารูปไวยากรณ์ การสอนควรคำนึงถึงการฝึกทักษะทั้ง ๔ (การฟัง การอ่าน การพูดและ การเขียน) ความมุ่งหมายของหลักสูตร ความมุ่งหมายเฉพาะแต่ละบทเรียน ความรู้เดิม ความต้องการ และความสนใจของนักเรียน ควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดที่จะ นำความรู้ไปใช้อย่างถูกต้อง และมีใจกว้างยอมรับความเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน เนื้อหาสาระมีประโยชน์และเหมาะสมกับวัยเพียงใด ตัวครูเองจะต้องศึกษาหาความรู้อย่าง ลึกซึ้ง และการสอนไม่ควรแยกแยะเป็นรายวิชาย่อย เกี่ยวกับการสอนเขียน ผู้เขียนได้ กล่าวถึงการฝึกทักษะการเขียนว่า ประเด็นสำคัญที่น่าฝึกคือ ความรู้จักคิดให้กว้างไกล และ ลึกซึ้ง โดยครูต้องหมั่นพิจารณาผลงานของนักเรียน เพื่อศึกษานักเรียน ดูความเข้าใจ ความคิดของนักเรียน แล้วหาแนวทางแก้ไขให้นักเรียนเพื่อให้งานในครั้งต่อ ๆ ไปเกิด ผลดี

อาจารย์วิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์^{๒๖} ได้กล่าวถึงหลักสำคัญในการสอนเขียน สรุปลักษณะนี้ ควรเริ่มต้นควยสิ่งที่ผู้เขียนและผู้อ่านเข้าใจร่วมกัน ก่อนที่จะก้าวไปในสิ่ง

^{๒๕} สุนีย์ สุนทรุเคราะห์ เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องแนวของการสอนการ ใ้ภาษาไทยในการประชุมทำคู่มือครูวิชาภาษาไทย มัธยมศึกษาตอนต้น ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๑๘.

^{๒๖} อาจารย์วิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คำสอน- วิชาภาษาไทย, (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๖), หน้า ๒๑-๒๓.

ใหม่แก่ผู้อ่าน ควรเรียบเรียงข้อความให้เนื้อความดำเนินไปตามลำดับ และมีความสัมพันธ์ต่อกัน ควรให้รายละเอียดใหม่ากพอ และควรทำให้ข้อเขียนมีความสำคัญ คือนั้นถึงสาระและประโยชน์ของเนื้อหาที่เขียนเป็นหลัก

ปรีชา ช่างขวัญยืน^{๗๑} ไก่กล่าวถึงกระบวนการเขียนว่า ควรดำเนินไปโดยสรุปได้ดังนี้ อันดับแรกต้องคิดให้เข้าจุดเสียก่อน แล้วจัดระเบียบความคิดนั้นโดยเนื้อใหม่มีความกระชับในเนื้อเรื่องที่คิด และแสดงออกอย่างแจ่มแจ้ง การคิดให้เข้าจุดคือคิดในสิ่งที่รู้ คิดในหัวข้อที่จำกัด การจัดลำดับความคิด คือการลำดับเรื่องราว การจัดสถานที่ และการจัดลำดับทางเหตุผล แล้วแสดงความคิดออกมาอย่างแจ่มแจ้งด้วยการเขียน

รองรัตน์ อิศรภักดี และ เทือก กุสุมา ณ อยุธยา^{๗๒} ไก่กล่าวถึงการสอนแต่งความขอเขียน สรุปได้ว่า นอกจากเขียนเป็นรอยแก้วแล้ว ครูอาจสอนเป็นการแต่งความหรือกรอกร้อย่างง่าย ๆ ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เช่น โคลงหรือกลอนอย่างง่าย เพื่อให้เด็กถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกของตนเองที่เกี่ยวกับประสบการณ์ออกมาให้ผู้อื่นทราบ เป็นการช่วยให้เด็กมีโอกาสเกิดความคิดสร้างสรรค์ ที่เป็นของตนเอง เกิดทักษะในการเขียน รู้จักใช้ถ้อยคำที่เหมาะสม รู้จักลำดับความสำคัญ และสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ การดำเนินการสอนทำได้โดย ชั่วโมงแรก ๆ ครูและเด็กช่วยกันหาเรื่องที่เด็กสนใจมาช่วยกันเรียบเรียงบนกระดานคำ ครูจะตองแก้ไขถ้อยคำสำนวนให้ถูกต้อง

^{๗๑} ปรีชา ช่างขวัญยืน พื้นฐานการใช้ภาษา, (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๗), หน้า ๘๘ - ๑๓๐.

^{๗๒} รองรัตน์ อิศรภักดี และ เทือก กุสุมา ณ อยุธยา, วิธีสอนภาษาไทย-ตอน ๑, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๖), หน้า ๑๑๓ - ๑๑๗.

หลังจากนั้นให้เด็กช่วยกันเสนอเรื่องหลาย ๆ เรื่องที่สนใจ แล้วเลือกเขียนกามที่ตนนึก
และพอใจ หรือให้เด็กเลือกเขียนเรื่องอะไรก็ได้ อาจจะเป็นเรื่องจริง หรือสมมติ
หรือเป็นประวัติของตัวเอง หรือเหตุการณ์ที่สัมผัสเห็น หรือบรรยายภาพเป็นเรื่องราว
หรือเขียนบรรยายจากสุภาษิต คำคม คำพังเพยก็ได้ ครูจะตอกลงดูแลการเขียนและตรวจ
งานเด็ก แก้ไขปรับปรุง ชี้ขอบทพร้อมเป็นรายบุคคล เพื่อให้งานเขียนของเด็กพัฒนา
ขึ้นเรื่อย ๆ

๓๓
ชลธิรา กลัคคอยู่ ไกลกล่าวถึงการอ่านหรือการเขียนวรรณคดี และได้กล่าว
ถึงแง่ของการสอน สรุปได้ดังนี้ ชั้นแรกผู้สอนต้องวางพื้นฐานใหญ่ไว้บนกระดานถึงคำ
ทุกคำที่ปรากฏในงานเขียนว่า สื่อความหมาย แะภาพ และให้ความรู้อีกอย่างไร แล้ว
ลองให้ผู้เรียนทดลองเขียนวิจารณ์สั้น ๆ ชั้นที่สองครูต้องแนะนำให้ผู้เรียนพิจารณาความ
หมายแง่ต่าง ๆ ที่ปรากฏในงานเขียน ชั้นที่สาม ฝึกให้เขียนหาความรู้จากที่อื่นมา
อธิบาย และชั้นที่สี่ให้ผู้เรียนประเมินคุณค่าของงานเขียนแต่ละชั้นได้ ส่วนผู้สอนควรมี
จิตวิทยาชักจูงใหญ่ เขียนเห็นความสำคัญของการเขียน ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียน
ทำควยตนเองมากที่สุด นอกจากนั้นผู้สอนต้องใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน
และอุทิศเวลาแก่งานสอนอย่างเต็มที่ควย

๓๔
ดร.สายหยุด จำปาทอง ไกลกล่าวถึงข้อคิดในการสอนภาษาไทยสรุปได้
ดังนี้.— การเรียนการสอนภาษาไทยให้เกิดผลอย่างเต็มที่นั้น ครูผู้สอนต้องหมั่นศึกษา
คนควาอย่างกว้างขวาง ลึกซึ้งในวิชาที่สอน การสอนเนื้อเรื่องใดก็ตามจะต้องสอนโดย

๓๓
ชลธิรา กลัคคอยู่, "การศึกษาวรรณคดีวิจารณ์เชิงปฏิบัติ" ภาสาร
และศิลปแห่งอักษร, พระนคร : โรงพิมพ์พิชเนต, ๒๕๐๕), หน้า ๔๑ - ๔๕.

๓๔
สายหยุด จำปาทอง ข้อคิดในการสอนภาษาไทย, คำบรรยายในการ
สัมมนาอาจารย์วิชาภาษาไทย, พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๐๗), หน้า ๔ - ๑๖.

ให้รายละเอียดทุกด้าน พร้อมทั้งสอนให้สัมพันธ์กับวิชาอ่าน พยายามจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเนื้อหา นอกจากนี้ควรจะมีอุปกรณ์ใหม่ ๆ มาช่วยสอน และเนื้อหาที่ครูอาจารย์รวมสอนเป็นกลุ่มได้ ก็ควรจัดใหม่ขึ้น ในการสอนใช้ภาษาสิ่งที่ครูควรคำนึงใหม่ก็คือ อิทธิพลของสื่อมวลชน ซึ่งมีอิทธิพลต่อการพูด การเขียนของเด็กเป็นอันมาก และครูต้องช่วยเหลือเด็ก ปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามกาลเทศะ

สุชิงศ์ พงศ์ไพบูลย์^{๙๕} ได้เสนอการเขียนกลอน โดยให้ข้อพิจารณาสรุปไว้ดังนี้ การเขียนให้ดีขึ้น ผู้เขียนจะต้องไม่บกพร่องในการใช้คำ เนื้อความ สัมผัส ความคิด การถ่ายทอดความคิด ความมีชีวิตชีวา การใช้โวหารเปรียบเทียบ และการใช้อุปมา ในเรื่องความคิด ผู้เขียนเสนอว่าผู้แต่ง ควรมีความคิดที่แปลกและใหม่มีความคิดที่เป็นต้นเหตุของการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี มีความคิดที่ปลอดภัย มีความคิดที่สัมฤทธิ์ผลได้ มีความคิดที่แสดงถึงปฏิภาณ มีความคิดที่ชวนให้โต้แย้ง หรือวิพากษ์วิจารณ์ และมีความคิดที่เป็นประโยชน์

รัตน์ ศรีไพรวรรณ^{๙๖} ได้กล่าวถึงหลักและวิธีการเขียนเรียงความ สรุปได้ว่าการสอนไม่ควรฝึกให้เด็กจำเนื้อเรื่องมาเขียนแต่เพียงอย่างเดียว แต่ควรที่จะให้เด็กใช้ความคิด ใช้จินตนาการ โดยให้เด็กมีอิสระในการเขียน คือให้เขียนทั้งจากเรื่องที่ครูกำหนดให้และเรื่องที่เด็กคิดขึ้นเองด้วย ในการสอนเขียนเรียงความครูควรฝึกให้นักเรียนพูดด้วย ครูต้องคอยส่งเสริมกำลังใจเด็ก ไม่ควรตำหนิเด็กเพียงอย่างเดียวและไม่ควรมีกฎเกณฑ์ให้เด็กมากจนเกินไป นอกจากนี้ ผู้เขียนได้เสนอการเขียนเรียงความต่าง ๆ เช่น เขียนเกี่ยวกับประสบการณ์ เขียนเล่าเรื่องหรือเล่านิทาน เขียนบรรยายภาพ เขียนต่อจากเรื่องที่มีอยู่แล้วให้จบ เขียนโดยแต่งประโยคด้วยคำที่กำหนดให้เป็นต้น

^{๙๕} สุชิงศ์ พงศ์ไพบูลย์, การเขียนเรียงความและการเขียนกลอน, (สงขลา: จิงจิงการพิมพ์, ๒๕๑๖), หน้า ๑๖๔ - ๑๑๕.

^{๙๖} รรัตน์ ศรีไพรวรรณ, เสนอแนะหลักและวิธีการสอนเรียงความ, เอกสารประกอบการบรรยาย, ๕ หน้า.